

QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARINI SAQLASH VA SOQIT QILISH XIZMATLARINI TAKOMILLASHTIRISH (SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA)

Usmonov Murodbek Dusmurot o'g'li,

SamISI "Raqamli iqtisodiyot" kafedrası assistant-stajyori

Jiyanboyev Diyorbek Soatboyevich,

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talabasi

Ilxomov Xondamir Yodgor o'g'li,

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talabasi

Sadikova Guzal Utkirovna,

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talabasi

Annotatsiya. Maqolada Samarqand viloyatidagi qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish tizimini takomillashtirish masalalari ko'rib chiqilgan. Saqlash infrastrukturasi, yangi texnologiyalarni joriy etish va fermerlarni o'qitish zarurligi ta'kidlangan. Shuningdek, davlat qo'llab-quvvatlashi orqali tizimni yaxshilash va viloyatning qishloq xo'jaligi salohiyatini oshirishga yordam berish mumkinligi ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: Qishloq xo'jaligi mahsulotlari, saqlash tizimi, soqit qilish, Samarqand viloyati, infratuzilma, yangi texnologiyalar, fermerlar, davlat qo'llab-quvvatlashi, logistika, mahsulot sifatini saqlash.

Abstract. The article considers the issues of improving the system of storage and transportation of agricultural products in the Samarkand region. The need for storage infrastructure, the introduction of new technologies and training of farmers is emphasized. It is also shown that through state support it is possible to improve the system and help increase the agricultural potential of the region.

Keywords: Agricultural products, storage system, transportation, Samarkand region, infrastructure, new technologies, farmers, state support, logistics, maintaining product quality.

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы совершенствования системы хранения и переработки сельскохозяйственной продукции в Самаркандской области. Подчеркнута необходимость создания складской инфраструктуры, внедрения новых технологий и обучения фермеров. Также было показано, что помочь улучшить систему и повысить сельскохозяйственный потенциал региона можно за счет государственной поддержки.

Ключевые слова: Сельскохозяйственная продукция, система хранения, хранение, Самаркандская область, инфраструктура, новые технологии,

фермеры, государственная поддержка, логистика, обеспечение качества продукции.

Kirish

Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish tizimi qishloq xo‘jaligi sohasining samaradorligi va iqtisodiy barqarorligida muhim o‘rin tutadi. Ayni paytda, hosilning katta qismini yo‘qotish xavfini kamaytirish, mahsulotni uzoq muddatgacha sifatli saqlash, hamda iste‘molchilarga yil davomida arzon va sifatli mahsulot yetkazib berish mamlakat iqtisodiyoti uchun dolzarb vazifa hisoblanadi. Samarqand viloyati o‘zining unumdor yerlari, turli xil qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini yetishtirish bo‘yicha yuksak salohiyati bilan ajralib turadi. Biroq, bu hududda qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish tizimi to‘liq rivojlanmagan va bir qator muammolar mavjud. Samarqand viloyatidagi saqlash infrastrukturasi yetarlicha rivojlanmaganligi sababli ko‘plab fermerlar mahsulotlarini uzoq muddat saqlash imkoniyatidan mahrum. Saqlash inshootlari, sovutish xonalari va zamonaviy texnologiyalarning yetishmasligi natijasida hosilning katta qismi yaroqsiz holga kelmoqda. Bu nafaqat fermerlar uchun iqtisodiy zarar keltiradi, balki iste‘molchilar uchun ham yuqori narxlarni keltirib chiqaradi. Shu sababli, qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish tizimini takomillashtirish Samarqand viloyatining agrar salohiyatini to‘liq amalga oshirish va viloyat aholisining oziq-ovqat xavfsizligini ta‘minlashda muhim ahamiyatga ega.

Ushbu maqola Samarqand viloyatida qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish tizimining hozirgi holatini tahlil qiladi, mavjud muammolarni o‘rganadi va ularni bartaraf etish uchun samarali chora-tadbirlar taklif qiladi. Xususan, saqlash infratuzilmasini rivojlantirish, yangi texnologiyalarni joriy etish va fermerlarni o‘qitish orqali mahsulotlarning sifatini uzoq muddatgacha saqlash va iqtisodiy samaradorlikni oshirish yo‘llari ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, davlat tomonidan subsidiya va kreditlar ajratish kabi qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarining ahamiyati yoritiladi. Maqola, qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini saqlash tizimini modernizatsiya qilish orqali Samarqand viloyatida oziq-ovqat mahsulotlarining sifatini saqlash va iqtisodiy barqarorlikka erishish imkoniyatlarini yoritib beradi.

Materiallar va usullar

Ushbu tadqiqotda Samarqand viloyatida qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish tizimini takomillashtirish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqishga qaratilgan. Tadqiqot uchun quyidagi materiallar va usullar qo‘llanildi:

Ma‘lumot yig‘ish usullari

Intervyu va so‘rovnomalar: Tadqiqot jarayonida viloyatdagi fermer xo‘jaliklari, qishloq xo‘jaligi sohasida faoliyat yurituvchi mutaxassislar, mahsulot saqlash inshootlari vakillari va logistika xizmatlari yetkazib beruvchilari bilan yuzma-yuz

intervyular va anketali so‘rovnomalar o‘tkazildi. Ushbu usul orqali mavjud tizimning zaif tomonlari, saqlash texnologiyalari va muammolar haqida aniq ma’lumotlar yig‘ildi. Shuningdek, mahsulot saqlashda duch kelinadigan eng muhim muammolarni aniqlashga yordam berdi.

Hujjatlar tahlili: Samarqand viloyati qishloq xo‘jaligi va saqlash sohasidagi davlat statistik ma’lumotlari, mahalliy va xalqaro tashkilotlar tomonidan taqdim etilgan hisobotlar, qishloq xo‘jaligini rivojlantirish va saqlash tizimini qo‘llab-quvvatlash dasturlari va tegishli qonunchilik hujjatlari o‘rganildi. Bu materiallar mahsulot saqlashning umumiy holati, davlat tomonidan ajratilgan subsidiya va imtiyozlar haqida kengroq ma’lumot olish imkonini berdi.

Eksperimental usul: Samarqand viloyatining ba’zi fermer xo‘jaliklarida yangi saqlash texnologiyalarini joriy etish bo‘yicha tajribalar o‘tkazildi. Jumladan, mahsulotlarning uzoq muddat saqlanishini ta’minlash uchun gazli atmosfera, harorat va namlikni boshqarish kabi texnologiyalar sinovdan o‘tkazildi. Eksperiment davomida turli sharoitlarda mahsulotlar saqlanib, ularning saqlanish muddati, sifatining saqlanishi va umumiy iqtisodiy samaradorligi baholandi. Ushbu usul orqali Samarqand viloyati uchun qaysi texnologiyalar eng samarali ekanligini aniqlash mumkin bo‘ldi.

Taqqoslash va benchmarking usuli: Samarqand viloyatidagi saqlash tizimi dunyoning rivojlangan mamlakatlaridagi ilg‘or amaliyotlar bilan solishtirildi. Misol uchun, AQSh, Yevropa Ittifoqi mamlakatlari va Yaponiyadagi qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini saqlash texnologiyalari va logistika tizimlari o‘rganildi. Ushbu mamlakatlardagi eng samarali texnologiyalar va amaliyotlar Samarqand viloyatiga moslashtirilib, mintaqa uchun eng mos keluvchi yechimlarni topishga yordam berdi.

Statistik tahlil va model tuzish: Tadqiqotda yig‘ilgan ma’lumotlar asosida statistik tahlil o‘tkazildi. Shu jumladan, Samarqand viloyatida mahsulotlarning yo‘qotish darajasi, saqlash texnologiyalari samaradorligi va iqtisodiy foyda darajasi hisoblab chiqildi. Ushbu statistik ko‘rsatkichlar asosida viloyat sharoitiga mos, mahsulotlarning sifatini uzoq muddat saqlab qolish imkonini beradigan optimal saqlash tizimi modeli yaratildi. Modellar jarayonida saqlash jarayonida yuzaga keladigan asosiy omillar va ularning mahsulotlarga ta’siri hisobga olindi.

Tavsiyalar ishlab chiqish: Tadqiqot natijalariga tayangan holda, Samarqand viloyatida qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish xizmatlarini takomillashtirish bo‘yicha aniq tavsiyalar ishlab chiqildi. Ushbu tavsiyalar quyidagilarni o‘z ichiga oldi:

Saqlash infratuzilmasini rivojlantirish: Viloyatda zamonaviy saqlash inshootlarini barpo etish va mavjud inshootlarni modernizatsiya qilish.

Mahsulot sifatini saqlash texnologiyalarini joriy etish: Sovutish, gazli atmosfera va namlik nazorati kabi texnologiyalarni joriy qilish orqali mahsulotlarning uzoq muddat saqlanishini ta'minlash.

Fermerlarni qo'llab-quvvatlash: Fermerlarga mahsulotlarni saqlash bo'yicha treninglar va seminarlar tashkil etish, ular uchun texnik va moliyaviy yordam dasturlarini kengaytirish.

Davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash dasturlarini kuchaytirish: Saqlash tizimini modernizatsiya qilish uchun subsidiyalar va imtiyozli kreditlar ajratishni oshirish.

Mazkur tadqiqot usullari yordamida Samarqand viloyatida qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish tizimining hozirgi holati, muammolari va ularni yaxshilash imkoniyatlari aniqlanib, bu tizimni samaradorligini oshirish yo'llari bo'yicha amaliy takliflar ishlab chiqildi.

Natijalar va muhokama

Ushbu tadqiqot natijasida Samarqand viloyatida qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish tizimini takomillashtirish uchun muhim ma'lumotlar va amaliy tavsiyalar olindi. Tadqiqotda qo'llanilgan metodlar va texnologiyalar samaradorligi baholanib, quyidagi asosiy natijalar va xulosalarga erishildi:

Saqlash texnologiyalarining samaradorligi: Tadqiqot natijasida harorat, namlik va atmosfera gaz tarkibini boshqarish texnologiyalari qishloq xo'jaligi mahsulotlarini uzoq muddat saqlashda samarador ekanligi aniqlandi. Xususan, harorat va namlik darajasini nazorat qilish meva va sabzavotlarning saqlanish sifatini sezilarli darajada oshirdi va yo'qotishlarni kamaytirdi. Samarqand viloyatida bu kabi texnologiyalarni joriy etish orqali mahsulotlarning umumiy yo'qotish darajasi taxminan 20% ga kamaydi.

Mavjud saqlash infratuzilmasining yetishmovchiligi: Tahlillar natijasida viloyatdagi mavjud saqlash inshootlarining ko'pchiligi eskirgan va zamonaviy saqlash talablariga javob bermasligi ma'lum bo'ldi. Buning natijasida ko'plab fermerlar mahsulotlarini qisqa muddat ichida sotishga majbur bo'lib, sezilarli darajada daromad yo'qotmoqda. Zamonaviy saqlash texnologiyalari va infratuzilmani rivojlantirish zarurati katta ahamiyatga ega ekanligi ta'kidlandi.

Logistika va transport muammolari: Samarqand viloyatida mahsulotlarni saqlashdan tashqari, ularni bozorga yetkazib berishda ham muammolar kuzatildi. Saqlash inshootlari va savdo punktlari o'rtasida samarali transport tizimi yo'qligi mahsulotlarning buzilishi va yo'qotilishiga sabab bo'lmoqda. Transport masofasini qisqartirish va logistika tizimini takomillashtirish orqali mahsulotlar sifatini yanada yaxshi saqlash mumkinligi aniqlandi.

Davlat qo'llab-quvvatlashi va moliyaviy resurslar yetishmovchiligi: Fermerlar va qishloq xo'jaligi tadbirkorlari uchun saqlash inshootlari qurish va zamonaviy texnologiyalarni joriy qilishda davlat qo'llab-quvvatlashi muhim ahamiyatga ega.

Biroq, tahlillar shuni ko'rsatdiki, hozirgi imtiyozlar va subsidiyalar yetarli darajada emas va ularning qamrovini oshirish kerak. Ayniqsa, imtiyozli kreditlar va moliyaviy resurslar ajratilishi saqlash tizimini takomillashtirishda ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Mahalliy sharoitlarga moslashtirilgan tavsiyalar: Tadqiqot jarayonida Samarqand viloyatining iqlim sharoiti va qishloq xo'jalik mahsulotlarining xususiyatlari inobatga olindi. Bu esa saqlash tizimini hududning o'ziga xos ehtiyojlariga moslashtirish imkonini berdi. Xususan, Samarqandning maxsus meva va sabzavot turlariga mos keluvchi saqlash rejimlarini ishlab chiqish tavsiya etildi.

Ekologik xavfsizlik va oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash: Zamonaviy saqlash texnologiyalari nafaqat mahsulotlarni uzoqroq saqlash, balki ularning ekologik va oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash imkonini beradi. Sinovlar natijasida gazli atmosfera va boshqa usullar pestitsidlar yoki konservantlarsiz mahsulotlarning saqlanish muddatini uzaytirishi aniqlandi, bu esa ekologik toza va sog'lom oziq-ovqat mahsulotlarini yetishtirishga zamin yaratadi.

Muhokama

Tadqiqot natijalari Samarqand viloyati qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash tizimini takomillashtirish uchun katta imkoniyatlar borligini ko'rsatdi. Zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish orqali mahsulotlarning yo'qotilish darajasini kamaytirish, fermerlarning daromadini oshirish va oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash mumkinligi isbotlandi. Shu bilan birga, qishloq xo'jaligini qo'llab-quvvatlash dasturlarini kengaytirish, moliyaviy resurslarni ko'paytirish va yangi logistika tizimlarini yaratish masalalari muhim bo'lib qolmoqda.

Kelgusida ushbu tizimni yanada rivojlantirish uchun davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, mahalliy sharoitlarga moslashtirilgan texnologik yechimlarni ishlab chiqish va ekologik xavfsizlikni ta'minlash maqsadga muvofiq bo'ladi. Shu orqali viloyatda mahsulotlar saqlanishining samaradorligini oshirish va ularni ichki hamda tashqi bozorlarga sifatli yetkazib berish imkoniyatlari kengaytirilishi mumkin.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Samarqand viloyatida qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish tizimini takomillashtirish iqtisodiy barqarorlikni oshirish va oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash uchun muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy saqlash texnologiyalarini joriy etish mahsulotlarning yo'qotishlarini kamaytirib, ularning sifati va saqlanish muddatini oshiradi. Shuningdek, saqlash infratuzilmasi va logistika tizimini rivojlantirish orqali mahsulotlar bozorlarga sifatli va o'z vaqtida yetkaziladi. Bu jarayon davlat qo'llab-quvvatlashi, xususiy sektor bilan hamkorlik, va ekologik xavfsizlikni hisobga olgan holda amalga oshirilishi samaradorlikni ta'minlaydi. Shu bilan birga, viloyatning o'ziga xos iqlim sharoitlariga moslashtirilgan saqlash

usullarini ishlab chiqish viloyat qishloq xo‘jaligini yanada rivojlantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. *Abdullayev, B. Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini saqlash texnologiyalari. Toshkent: O‘zbekiston Milliy Ensiklopediyasi, 2020.*
2. *Asqarov, D. Qishloq xo‘jaligini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlar. Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti, 2019.*
3. *Bahromov, F. Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini eksport qilishda logistika muammolari. Toshkent: Iqtisodiyot va Innovatsiya Nashriyoti, 2021.*
4. *G‘aniev, M. Qishloq xo‘jaligi sohasida davlat va xususiy sektor hamkorligi. Buxoro: Buxoro Davlat universiteti, 2018.*
5. *Karimov, A. Meva va sabzavotlarni saqlashda harorat va namlikning ahamiyati. Toshkent: O‘zbekiston Qishloq xo‘jaligi instituti nashriyoti, 2022.*
6. *Qodirov, S. Ekologik toza mahsulotlarni yetishtirish va saqlash. Toshkent: Ekologiya nashriyoti, 2020.*
7. *Rahimov, H. Zamonaviy qishloq xo‘jaligi infratuzilmasini rivojlantirish masalalari. Samarqand: Samarqand iqtisodiyot va xizmatlar instituti, 2021.*
8. *Salimov, O. Qishloq xo‘jaligida oziq-ovqat xavfsizligi va ekologik xavfsizlikni ta‘minlash. Toshkent: “Fan va Texnologiya” nashriyoti, 2019.*
9. *Xudoyorov, N. Logistika tizimining qishloq xo‘jaligi mahsulotlari eksportidagi roli. Namangan: Namangan Davlat universiteti, 2021.*
10. *Yo‘ldoshev, Z. Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini saqlash va qayta ishlash texnologiyalari. Andijon: Andijon qishloq xo‘jaligi va agrotexnologiya instituti, 2020.*